

HJORT

Norges Høyesterett

Levert i Aktørportalen

Oslo, 24. januar 2024

SLUTTINNLEGG TIL NORGES HØYESTERETT

Sak nr.:	23-101553SIV-HRET
Ankende part:	Finnmarkseiendommen / Finnmarkkuopmodat (FeFo)
Prosessfullmektig:	Advokat Frode A. Innjord Advokatfirmaet Hjort AS Postboks 471 Sentrum, 0105 Oslo E: fai@hjort.no / T: +47 916 33 963
Partshjelper:	Máhkarávju siida v/leder Mathis M. Somby
Prosessfullmektig:	Advokat Brynjar Østgård Advokatfirmaet Østgård DA Postboks 1151, 9261 Tromsø
Ankemotparter:	Kárášjoga Sámiid Searvi / Karasjok Sameforening mfl.
Prosessfullmektiger:	Advokat Caroline Lund og advokat Lasse Gommerud Våg Advokatfirmaet Lund & Co DA Postboks 1148 Sentrum, 0104 Oslo
Sak nr.:	23-101689SIV-HRET
Ankende parter:	Guttormgruppen og Reinbeitedistrikt 13 og 16
Prosessfullmektiger:	Advokat Jan Fougner og advokat Erlend Andreas Methi Advokatfirmaet Wiersholm AS Postboks 1400 Vika, 0115 Oslo

Ankemospart: Finnmarkseiendommen / Finnmarkkuopmodat (FeFo)

Prosessfullmektig: Advokat Frode A. Innjord
Advokatfirmaet Hjort AS
Postboks 471 Sentrum, 0105 Oslo
E: fai@hjort.no / T: +47 916 33 963

Partshjelper: Máhkarávju siida v/leder Mathis M. Somby

Prosessfullmektig: Advokat Brynjar Østgård
Advokatfirmaet Østgård DA
Postboks 1151, 9261 Tromsø

Sakene gjelder: Krav om kollektiv eiendomsrett til den usolgte grunnen i Karasjok

1 INNLEDNING

Det vises til saksforberedende møte 13. oktober 2023, hvor frist for sluttinnlegg ble satt til 24. januar 2024.

Av rettsboken fra det saksforberedende møtet fremgår det at et sluttinnlegg for Høyesterett gjerne kan være noe mer omfattende enn et sluttinnlegg for tingrett og lagmannsrett, og at sluttinnlegget bør gi en kortfattet og oppsummerende redegjørelse for alle anførsler Høyesterett skal ta stilling til, også de delene av saken som behandles skriftlig.

På vegne av Finnmarkseiendommen/Finnmárkkuopmodat (FeFo) inngis det med dette felles sluttinnlegg i de to sakene som er forent til felles behandling.

2 PÅSTAND

I sak 23-101553SIV-HRET, hvor Høyesterett med hjemmel i tvisteloven § 30-14 (3) foreløpig har begrenset behandlingen til å gjelde lokalbefolkningens prinsipale krav om kollektiv eiendomsrett, vil FeFo nedlegge slik påstand:

Finnmarkseiendommen / Finnmárkkuopmodat frifinnes for kravet om at eiendomsretten til den usolgte grunnen (restarealet) i Karasjok kommune ligger kollektivt til befolkningen i Karasjok.

I sak 23-101689SIV-HRET, hvor det ikke er gjort gjeldende noen subsidiære krav fra ankende parts side, vil FeFo nedlegge slik påstand:

Anken forkastes.

Som nevnt i anken i sak 23-101553SIV-HRET og i anketilsvaret i sak 23-101689SIV-HRET, vil FeFo ikke kreve sakskostnader for Høyesterett i noen av sakene. For det tilfellet at partene skulle får dekket sine kostnader av staten etter finnmarksloven § 43, vil imidlertid også FeFo kreve slik dekning.

3 PÅSTANDSGRUNNLAG

3.1 Overordnet om FeFos syn på rettighetssituasjonen

FeFos syn på rettighetssituasjonen til den usolgte grunnen i Karasjok kan overordnet oppsummeres i følgende punkter:

- Eiendomsretten til den usolgte grunnen i Karasjok tilligger FeFo som også forvalter de fornybare ressursene i henhold til reglene i finnmarksloven kapittel 3.
- Den fastboende lokalbefolkningen i de ulike bygdene i Karasjok har bruksrett til sine tradisjonelle høstingsområder. Lokalbefolkningens bruksrett svarer innholdsmessig til den bruksretten som i dag er kodifisert i finnmarksloven §§ 22 og 23, men bygger på et selvstendig rettsgrunnlag. Dette innebærer at bruksretten gjelder uavhengig av loven, og at FeFo må respektere bruksretten ved sin forvaltning av området, jf. finnmarksloven § 5. Den selvstendige bruksretten tilligger det enkelte bygdelag, uavhengig av hvem som til enhver tid er en del av dette, dvs. at bruksretten ikke er begrenset til den samiske delen av befolkningen.

- Reindrifftsutøverne i Karasjok har bruksrett til sine tradisjonelle beiteområder. Reindrifftsens bruksrett svarer innholdsmessig til det som i dag følger av reindrifftsloven kapittel 3, men bygger på et selvstendig rettsgrunnlag. Dette innebærer at bruksretten gjelder uavhengig av loven, og at FeFo må respektere bruksretten ved sin forvaltning av området, jf. finnmarksloven § 5. Reindrifftsens bruksrett tilligger den enkelte siida, og er forbeholdt samiske reindrifftsutøvere.

3.2 Generelt om grunnlaget for rettighetskartleggingen etter finnmarksloven § 5 tredje ledd, jf. kapittel 5

Ved finnmarkslovens ikrafttredelse ble Statskog SFs eiendommer og rettigheter til fast eiendom i Finnmark fylke overført til FeFo, jf. loven § 49. Etableringen av FeFo innebar at staten trakk seg ut av rollen som grunneier i Finnmark og overførte eierrådigheten til finnmarkingene selv. FeFo er følgelig ikke et forvaltningsorgan for staten, men et grunneierorgan for finnmarkingene, jf. Ot.prp. nr. 53 (2002-2003) side 98.

Formålet med loven er «å legge til rette for at grunn og naturressurser i Finnmark forvaltes på en balansert og økologisk bærekraftig måte til beste for innbyggerne i Finnmark og særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv», se loven § 1.

FeFos oppgave som grunneier er å forvalte grunn og naturressurser på vegne av de som bor i Finnmark. Loven sikrer samisk medbestemmelse ved representasjon i styret, se loven § 7. FeFo er i tillegg underlagt flere regler som særskilt skal sikre at samiske interesser blir ivaretatt i grunnforvaltningen, herunder § 10 om endret bruk av utmark og avhendelse av fast eiendom og § 21 som fastslår at FeFo skal forvalte de fornybare ressursene på sin grunn i samsvar med lovens formål.

Finnmarksloven bygger på at Finnmark er en form for allmenning. De bruksrettene eller allmenningsrettighetene som er lovfestet i finnmarksloven kapittel 3, tar sikte på å kodifisere den bruken som befolkningen i Finnmark tradisjonelt har utøvet, jf. Ot.prp. nr. 53 (2002-2003) side 112.

Finnmarksloven fastslår i tillegg at den samiske befolkningens historiske bruk av land og vann i Finnmark har gitt grunnlag for erverv av rettigheter, og at loven ikke gjør inngrep i rettigheter som samer og andre har opparbeidet ved hevd eller alders tids bruk, jf. loven § 5 første og annet ledd. Loven tar med dette avstand fra læren om statens uinnskrenkede eiendomsrett som vokste frem fra siste halvdel av 1800-tallet, og som innebar at all bruk av land og vann i Finnmark ble betraktet som utslag av en «tålt bruk» som staten fritt kunne regulere.

Finnmarksloven tar ikke stilling til hvilke konkrete rettigheter som er opparbeidet ved hevd eller alders tids bruk. Dette skal avklares ved rettighetskartleggingsprosessen etter loven § 5 tredje ledd, jf. kapittel 5. Ved rettighetskartleggingen skal det avklares både i hvilken grad de lovbestemte allmenningsrettene bygger på et selvstendig rettsgrunnlag og derfor gjelder uavhengig av loven, og i hvilken grad det er etablert eventuelle særrettigheter innenfor den felles allmenningen, dvs. private eiendoms- eller bruksrettigheter som går ut over de allmenningsrettighetene som følger av loven.

Det følger av finnmarksloven § 29 første ledd at rettighetskartleggingen etter kapittel 5 skal skje på grunnlag av «gjeldende nasjonal rett». Loven tar med andre ord ikke sikte på å etablere nye rettigheter, men kun å kartlegge hvilke privatrettslige rettigheter som samer og andre i dag har til land og vann i Finnmark basert på gjeldende nasjonal tingsrett, jf. Innst. O. nr. 80 (2004–2005) side 28. Uttrykket

«nasjonal rett» er valgt dels for å markere motsetningen til folkerettslige regler som ikke er inkorporert i norsk rett, og dels for å markere at samiske sedvaner og rettsoppfatninger skal tillegges vekt ved den tingsrettslige vurderingen, jf. Innst. O. nr. 80 (2004-2005) side 18-19. Det siste er i samsvar med det som ved lovens vedtakelse allerede fulgte av Høyesteretts praksis, se blant annet Rt-2001- 769 (Selbu) og Rt-2001-1229 (Svartskogen).

At samiske sedvaner skal tillegges betydning, betyr ikke at man ved rettighetskartleggingen skal se bort fra sentrale prinsipper i norsk tingsrett. Dette innebærer blant annet at statens rettslige og faktiske disposisjoner over grunnen i Finnmark på vanlig måte vil måtte inngå som en del av de tingsrettslige vurderingene, jf. HR-2016-2030 A (Stjernøya) avsnitt 73. Dette gjelder selv om vurderingene skal skje på samiske premisser, og selv om statens disposisjoner i en periode har vært basert på en uriktig oppfatning om at samenes bruk av området bare var utslag av «tålt bruk», jf. HR-2018-456-P (Nesseby) avsnitt 147.

Av finnmarksloven § 3 første ledd fremgår det at loven gjelder med de begrensninger som følger av ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (ILO 169). Loven inneholder prosessuelle bestemmelser om rettighetskartleggingen, men har ikke, ut over henvisningen til gjeldende nasjonal rett, egne bestemmelser som regulerer den materielle rettighetskartleggingen. Det følger uttrykkelig av forarbeidene at konvensjonen ikke skal brukes til å «bygge ut» finnmarksloven, og at materielle rettigheter til land og vann dermed ikke kan utledes «direkte» fra konvensjonen, jf. Innst. O. nr. 80 (2004-2005) sidene 33 og 36. Dette er senere slått fast i Stjernøya-dommen avsnitt 76 og Nesseby-dommen avsnitt 100-102.

Det er fra lovgivers side heller ikke lagt opp til at man gjennom rettighetskartleggingen skal fastslå hvilken kategori de ulike områdene av Finnmark faller inn under etter ILO 169 artikkel 14 nr. 1, jf. Innst. O. nr. 80 (2004-2005) side 18. Lovgiver har ikke sett det som ønskelig å dele opp Finnmark i en samisk og en ikke-samisk del. Finnmarksloven innebærer at det samiske folk er gitt en betydelig innflytelse på grunnforvaltningen i hele Finnmark, uavhengig av om dette er nødvendig av hensyn til ILO 169.

Motstykket til den betydelige innflytelsen det samiske folk har fått over grunnforvaltningen i hele Finnmark, er at rettighetskartleggingen etter finnmarksloven kapittel 5 er begrenset til å gjelde konkrete bruks- og eierrettigheter som samer og andre har til land og vann i Finnmark basert på alminnelig nasjonal tingsrett. Denne løsningen ga Sametinget sin enstemmige tilslutning til etter en omfattende konsultasjonsprosess. Rettighetskartleggingen etter finnmarksloven er derfor ikke en kartlegging av det samiske folks rettigheter etter ILO 169 art. 14 nr. 1, men en ordinær tingsrettslig kartlegging av hvilke rettigheter enkeltpersoner eller grupper, uavhengig av etnisitet, har etter gjeldende nasjonal rett, jf. finnmarksloven § 29.

Ved den materielle rettighetskartleggingen vil ILO 169 kunne tillegges betydning i den utstrekning det følger av det såkalte presumsjonsprinsippet, jf. Stjernøya-dommen avsnitt 77 og Nesseby-dommen avsnitt 103. Det er imidlertid ikke grunnlag for å anta at ILO 169, herunder bestemmelsen i artikkel 14 nr. 1, gir anvisning på noe annet enn det som allerede følger av gjeldende norsk tingrett, jf. Nesseby-dommen avsnitt 165 flg. Dette må også ses på bakgrunn av konvensjonen artikkel 34 om fleksibel gjennomføring, jf. NOU 2007: 13A Den nye sameretten, side 231.

Heller ikke de konvensjonene som fullt ut er gjort til norsk rett gjennom menneskerettsloven § 2, herunder FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27, gir noe selvstendig grunnlag for konkrete krav om eiendomsrett eller andre rettigheter til fast eiendom, jf. Nesseby-dommen avsnitt 164.

Som et generelt utgangspunkt vil FeFo på denne bakgrunn gjøre gjeldende at folkeretten ikke gir noe substansielt bidrag til sakens løsning, ut over det som følger av alminnelig norsk tingsrett.

3.3 Eiendomsretten til den usolgte grunnen i Karasjok

3.3.1 Innledning

I Finnmarkskommisjonens første delrapport for felt 4 Karasjok, som ble avgitt 11. desember 2019, konkluderte kommisjonen under dissens (3-2) med at den fastboende lokalbefolkningen i Karasjok har kollektiv eiendomsrett til den usolgte grunnen i Karasjok kommune. Under tilsvarende dissens (3-2) sluttet utmarksdomstolen seg, med en noe annen rettslig begrunnelse, til denne konklusjonen.

Etter FeFos syn er både konklusjonen og de vurderingene kommisjonen og utmarksdomstolen bygger på, svært vanskelig å forene med den historiske dokumentasjonen og med de rettslige prinsippene som er lagt til grunn av Høyesterett i Stjernøya-dommen og Nesseby-dommen.

3.3.2 Befolkningen i Ávjovárri og Karasjok hadde ikke i 1751 en faktisk og rettslig rådighet over tvisteområdet som kan likestilles med en kollektiv eiendomsrett

I sin rapport legger Finnmarkskommisjonen til grunn at befolkningen i Ávjovárri/Karasjok i 1751 hadde vært enerådende brukere av området i mange hundre år (rapporten side 116). Kommisjonen legger videre til grunn at den faktiske og rettslige rådigheten som befolkningen hadde i 1751 var av samme art som rådigheten til en samtidig kollektiv grunneier, selv om rådigheten ikke uten videre kan karakteriseres som en «eiendomsrett» i dagens betydning av ordet (rapporten side 118). På dette grunnlaget formulerer kommisjonen den rettslige problemstillingen som et spørsmål om den kollektive retten er «falt bort» som følge av den senere utviklingen (rapporten side 118).

Utmarksdomstolens flertall slutter seg i hovedsak til kommisjonens faktiske beskrivelse av situasjonen i 1751, men legger i motsetning til kommisjonen til grunn at den relevante problemstillingen er om de rettighetene befolkningen hadde i 1751 i ettertid har *utviklet* seg til en kollektiv eiendomsrett i dagens betydning av ordet (dommen side 60 og side 78).

FeFo er enig med utmarksdomstolen i at de rettighetene som befolkningen hadde da området ble underlagt norsk suverenitet i 1751 ikke i noe tilfelle kan betraktes som en «eiendomsrett» i dagens betydning av ordet, og at det avgjørende derfor i alle tilfeller må være om rettighetene i ettertid har *utviklet* seg til en slik rett, jf. særlig punkt 5.2 i Skattefjällsdommen (NJA-1981-1).

FeFo er derimot uenig med utmarksdomstolens flertall når flertallet i tilslutning til Finnmarkskommisjonen legger til grunn at den gamle veidesiidaen Ávjovárri med sine brukssedvaner i hovedsak bestod frem til 1751, og at befolkningen i denne siidaen hadde en kollektiv rett som ikke var svakere enn den retten de svenske skattebøndene hadde.

For det første er det tvilsomt om den kollektive retten som befolkningen i det gamle veidesamfunnet i svensk Lappland hadde til sitt siidaområde (eller byområde), kan kategoriseres som en rett av samme art som den retten de svenske skattebøndene hadde til sin skattejord («skattemannarätt»).

For det andre utgjorde ikke befolkningen i Ávjovárri og Karasjok på midten av 1700-tallet en felles gruppe som rådet eksklusivt og kollektivt over et felles ressursområde. Ávjovárri bestod som en administrativ enhet i svensk Lappland, men den gamle veidesiidaen var i praksis gått i oppløsning.

Den samiske befolkningen i Ávjovárri hadde på midten av 1700-tallet gått over til nomadisk reindrift, og dermed etablert en ny bruksstruktur med flyttinger på tvers av gamle siidagrenser. Reindriftens bruksområde var ikke begrenset til den gamle veidesiidaen, men strakk seg fra innland til kyst. Tilsvarende utvikling i siidaene i Ytre Finnmark førte samtidig til at vinterbeitene i Karasjok for en stor del ble benyttet av norske reindriftssamer.

Den fastboende befolkningen i Karasjok bestod i hovedsak av kvenske nybyggere som hadde etablert seg i området i henhold til de svenske lappmarksplakatene, og som livnærte seg av husdyrhold og fiske på tvers av den gamle siidagrensen mellom Ávjovárri og Teno.

Situasjonen da området ble underlagt norsk suverenitet i 1751 var med andre ord at det var ulike grupper som på ulike måter brukte ulike deler av området innenfor den gamle veidesiidaen. Både reindriftssamene og de kvenske nybyggerne hadde etablert nye brukssedvaner som avvek fra dem som gjaldt i det gamle veidesamfunnet, og ingen av gruppene rådet eksklusivt over området innenfor den gamle veidesiidaen.

Selv om det ikke er avgjørende for vurderingen av den etterfølgende utvikling, bidrar dette ytterligere til å underbygge at befolkningen i Ávjovárri og Karasjok ikke hadde noe som kan minne om en «kollektiv eiendomsrett» til området da dette kom under norsk suverenitet i 1751.

3.3.3 Befolkningen i Karasjok har ikke i tiden etter 1751 ervervet en kollektiv eiendomsrett til tvisteområdet

Norsk rett på 1700-tallet var at Kongen var eier av all grunn som ikke var underlagt privat eiendomsrett. Dette var ikke basert på ordinære tingsrettslige ervervs måter, men var et kongelig regale; det vi si en rettighet som ble ansett å følge direkte av høyhetsretten eller suvereniteten.

Oppfatningen om Kongen som eier av all grunn som ikke var underlagt privat eiendomsrett lå også til grunn for jordutvisningsresolusjonen av 1775 som bygget på at den ikke utviste grunnen i Finnmark var en form for allmenning med Kongen som allmenningseier, men med omfattende bruksrettigheter for befolkningen.

Oppfatningen av Finnmark som en kongeallmenning vedvarte frem til siste halvdel av 1800-tallet, da læren om statens uinnskrenkede eiendomsrett ble utviklet. Det nye ved denne læren var ikke at Kongen (staten) ble ansett å være eier av den grunnen som ikke var utvist eller solgt, men at befolkningen ikke lenger ble ansett å ha noen selvstendige rettigheter til bruk. All bruk av den usolgte grunnen i Finnmark ble betraktet som «tålt bruk», som staten fritt kunne regulere.

Det var denne læren som Sverre Tønnesen utfordret i sin doktoravhandling fra 1972. Denne læren er i dag forlatt, og gjennom finnmarksloven er Finnmark formelt reetablert som en allmenning, nå med

Finnmarks befolkning som eiere og med klare garantier for samisk medinnflytelse og beskyttelse av det materielle grunnlaget for samisk kulturutøvelse.

Det forhold at Kongen etter norsk rett på 1700-tallet var eier av all grunn som ikke var underlagt privat eiendomsrett, medførte at det i 1751 ikke eksisterte noen «herreløse områder» som kunne gjøres til gjenstand for okkupasjon. I den grad befolkningen i Karasjok har ervervet kollektiv eiendomsrett i tiden etter 1751, må dette ervervet derfor være basert på de ulovfestede reglene om alders tids bruk, slik også utmarksdomstolen legger til grunn.

Ved vurderingen av om lokalbefolkningen har ervervet kollektiv eiendomsrett ved alders tids bruk, må lokalbefolkningens bruk og disposisjoner i tiden etter 1751 holdes opp mot andres bruk og disposisjoner. Ved denne vurderingen kan man ikke se bort fra de disposisjonene staten har foretatt på grunnlag av en oppfatning om å være eier. Dette gjelder selv om vurderingen skal skje på samiske premisser, og selv om staten i deler av perioden har opptrådt med det uriktige utgangspunkt at samenes utnyttelse av utmarksressursene var «tålt bruk», jf. Nesseby-dommen avsnitt 147.

For at lokalbefolkningen skal ha ervervet eiendomsrett, må lokalbefolkningen objektivt sett ha rådet over området «som om de var eiere», jf. Stjernøya-dommen avsnitt 96. Dette innebærer at bruken må ha gått klart ut over de allmenningsrettene som fulgte av jordutvisningsresolusjonen av 1775, og det som senere har blitt ansett som tillatt bruk av statens jord i Finnmark, jf. Rt-1986-583 (Soknedal Søndre). Først hvis dette objektive vilkåret er oppfylt, vil det være relevant å se hen til spørsmålet om lokalbefolkningens gode tro, dvs. lokalbefolkningens subjektive rettsoppfatninger.

Etter FeFos syn er vilkårene for erverv av kollektiv eiendomsrett ved alders tids bruk ikke oppfylt.

Lokalbefolkningen i ulike bygder i Karasjok har, i likhet med befolkningen i andre deler av Finnmark, utnyttet de fornybare naturressursene i sine nærområder og oppfattet seg som berettiget til dette, men har ikke utøvet noen rådighet over den usolgte grunnen som går klart ut over den alminnelige bruksretten eller som etter sin art forutsetter eiendomsrett.

De ulike reindriftssiidaene har på tilsvarende måte utnyttet områdene innenfor kommunen til vinterbeiter, men det er ikke noen holdepunkter for at bruken har gått ut over det som følger av den alminnelige reindrifftsretten, som i dag er kodifisert i reindrifftsloven kapittel 3.

Befolkningen i Karasjok har heller ikke vært enerådende brukere av det området som de i dag krever eiendomsrett til. Tvisteområdet er ikke klart topografisk avgrenset, og deler av det har vært brukt av befolkningen i tilgrensende kommuner/bygder. Kommunegrensene har med andre ord ikke blitt oppfattet som rettighetsgrenser. Frem til midten av 1800-tallet, da det ved lov ble forbudt å ha rein på vinterbeite i andre distrikter enn man var hjemmehørende i, ble vinterbeitene i Karasjok også benyttet av reindrifftsutøvere fra kysten, og på 1900-tallet har allmennheten i økende grad brukt området til jakt og fiske.

I tillegg til at befolkningen i Karasjok ikke har utøvet en eksklusiv bruk som etter sitt innhold forutsetter eiendomsrett til den usolgte grunnen i kommunen, har befolkningen heller ikke utøvd en kollektiv bruk av hele tvisteområdet, som til sammen utgjør 5 361 km². Reindriften har brukt ulike deler av området med utgangspunkt i sine siidaer, mens den fastboende befolkningen har utnyttet naturressursene i sine nærområder, slik at ulike bygder har hatt ulike bruksområder innenfor kommunen. FeFo er på

denne bakgrunn ikke enig med utmarksdomstolens flertall i at befolkningens bruk kan betraktes som en felles bruk som gir grunnlag for en kollektiv rett til hele tvisteområdet.

Staten har på sin side oppfattet seg som eier siden 1751, og har også manifestert eierrådighet gjennom faktiske og rettslige disposisjoner som objektivt sett er uforenlige med at eiendomsretten skulle ha tilligget lokalbefolkningen. Det er staten som har utøvet de disposisjonene over den usolgte grunnen som etter sin art forutsetter eiendomsrett, herunder utvisning og salg av eiendom, bortforpaktning av utmarksslåtter og bortfeste av tomter. Staten har også utøvd eierrådighet over skogen og andre utmarksressurser, blant annet gjennom utvisning av vedteiger, salg av tømmer, utleie av jaktrettigheter, bortforpaktning av fiskevann og tillatelser til uttak av ikke mutbare mineraler.

At statens disposisjoner for en stor del ikke har vært økonomisk motiverte, men tatt sikte på å fremme bosetting og utvikling i området, er ikke noe som fratrukk disposisjonene karakteren av å være utøvelse av eierrådighet. I motsetning til det som var tilfellet i Svartskogen-saken, er det heller ingen holdepunkter for at befolkningen i Karasjok ikke jevnt over har respektert statens disposisjoner.

Det er lite treffende å se det slik staten ved sine disposisjoner har brutt ned rettigheter som tidligere lå til lokalbefolkningen, da det ikke er noen holdepunkter for at lokalbefolkningen tidligere har utøvd den typen eierrådighet som staten har gjort, og som i dag er overført til FeFo.

Når lokalbefolkningens bruk og disposisjoner i tiden etter 1751 holdes opp mot andres bruk og disposisjoner, slik Høyesterett har gitt anvisning på i Nesseby-dommen avsnitt 147, er det ikke tvilsomt at det er staten som har opptrådt som eier, mens ulike grupper av befolkningen på ulike måter har opptrådt som bruksrettshavere til ulike deler av kommunes areal.

FeFo vil på dette grunnlag bestride at befolkningen i Karasjok i tiden etter 1751 har ervervet kollektiv eiendomsrett til tvisteområdet gjennom reglene om alders tids bruk.

3.3.4 Statens eiendomsrett til den usolgte grunnen i Karasjok var under enhver omstendighet etablert som et festnet rettsforhold da eiendomsretten ble overført til FeFo ved finnmarkslovens ikrafttredelse

Under enhver omstendighet vil FeFo gjøre gjeldende at statens eiendomsrett til den usolgte grunnen i Karasjok for lengst var etablert som et festnet rettsforhold da eiendomsretten ble overført til FeFo ved finnmarkslovens ikrafttredelse. Dette gjelder uavhengig av hva som var rettighetssituasjonen i 1751, og uten hensyn til om man skulle se det slik at utviklingen har ført til en nedbryting av tidligere etablerte rettigheter eller ikke.

FeFo bygger her på tilsvarende betraktninger som Høyesterett la til grunn i Rt-1963-1263 (Vinstra). I denne dommen ble statens eiendomsrett til de sørnorske allmenningene i all hovedsak begrunnet med at dette var blitt lagt til grunn i lovgivning, juridisk teori og rettspraksis siden 1814. Noen nærmere vurdering av hvilke konkrete disposisjoner staten hadde foretatt i Fron statsallmenning, og hvilke lokale oppfatninger de bruksberettigede i denne allmenningen hadde, ble ikke foretatt.

Også i Finnmark har oppfatningen av staten som eier av den usolgte grunnen gjennom lang tid kommet til uttrykk i lovgivning, teori, forvaltning og rettspraksis. Dette går helt tilbake til 1700-tallet, da Finnmark ble betraktet som en allmenning med Kongen som allmenningseier. Oppfatningen av Kongen

og staten som eier av den usolgte grunnen i Finnmark har med andre ord ingen sammenheng med fornorskningspolitikken, som først oppstod på andre halvdel av 1800-tallet. Det tankegodset som lå til grunn for fornorskningspolitikken kan nok derimot ha bidratt til fremveksten av læren om at det ikke forelå noen selvstendige rettigheter til bruk av statens grunn i Finnmark, men denne læren er i dag forlatt og er formelt gravlagt ved finnmarksloven § 5.

Når de generelle oppfatningene som gjennom lang tid er kommet til uttrykk i lovgivning, teori, forvaltning og rettspraksis ses i sammenheng med de konkrete disposisjonene over grunnen i Karasjok som staten har foretatt ut fra en oppfatning om å være eier, og som gjennomgående har blitt respektert av lokalbefolkningen, bidrar dette ytterligere til å underbygge at statens eiendomsrett til den usolgte grunnen i Karasjok for lengst var etablert som et festnet rettsforhold da eiendomsretten ble overført til FeFo ved finnmarkslovens ikrafttredelse.

3.3.5 Konklusjon

FeFo vil under henvisning til det ovenstående bestride kravet om kollektiv eiendomsrett for kommunens befolkning. Dette gjelder enten rettighetshaverkretsen består av alle med registrert bostedsadresse i Karasjok, slik kommisjonen og utmarksdomstolen har lagt til grunn, og slik Karasjok Sameforening mfl. gjør gjeldende, eller om kretsen begrenses til den samiske delen av befolkningen, slik Guttormgruppen mfl. gjør gjeldende.

4 BEVIS

Til å underbygge de påstandsgrunnlag som er gjort gjeldende i punkt 3 ovenfor, vil FeFo påberope seg de skriftlige bevisene som er fremlagt i saken, og som det i nødvendig utstrekning vil bli vist til i det skriftlige og det muntlige innlegget til Høyesterett.

5 TIDSPLAN

Det har foreløpig ikke lyktes prosessfullmektigene å bli enige om en omforent tidsplan for ankeforhandlingen. Vi må derfor komme tilbake til dette innen den tidsfristen som er angitt i Høyesteretts advokatveiledning, dvs. senest 14 dager før ankeforhandlingen.

* * *

Dette sluttinnlegget er signert elektronisk ved opplasting i Aktørportalen.

Advokatfirmaet Hjort AS

Frode A. Innjord
Partner – Møterett for Høyesterett